

מובא במשנה ששליח הבא ממדינת הים, חייב לומר "בפני נכתב, בפני נחתם" כשהוא מביא את הגט. רבה סובר שטעם התקנה הוא מפני שבחו"ל אין הם בקיאים בכתיבת גט לשמה, וע"כ יש לומר "בפני נכתב וכו'". הגמרא (ג.) מבררת מי התנא שסובר שיש לכתוב ולחתום לשמה.

הגמרא מנסה להעמיד את כתיבת גט לשמה כשיטת רבי מאיר ורבי אלעזר, למרות שיותר פשוט לומר שהדברים תואמים לשיטת רבי יהודה. ע"כ שואלת הגמרא מדוע לא העמדנו ישר כשיטת רבי יהודה? וכך לשונה (שם ד.):

ומעיקרא מאי טעמא לא מוקמינן לה כר' יהודה? מהדרינן אר"מ, דסתם מתני' ר"מ, מהדרינן אר' אלעזר, דקי"ל הילכתא כוותיה בגיטין.

כלומר, סתם משנה כרבי מאיר, ע"כ מחפשת הגמרא אולי המשנה (כשיטת רבה) מתאימה לר"מ. וכן, הלכה כרבי אלעזר בגיטין, ע"כ מנסה הגמרא להתאים את הכתיבה לשמה כשיטת רבי אלעזר.

ויש לעיין, במה הלכה כמו רבי אלעזר? ומדוע הלכה כרבי אלעזר בגיטין?

מובא בתוספות שהלכה כרבי אלעזר בכל נושא השטרות, ועוד שחייבים העדי מסירה צריכים להיות נוכחים בזמן נתינת הגט משום שהם עושים את הכריתות לשיטת ר"א, וזה לשונם (ד"ה דקייא):

משום דמיירי הכא בגיטין נקט גיטין **אבל הלכה כמותו אף בשאר שטרות** אף על גב דכל אמוראי דלקמן (דף פו:) סברי כר' אלעזר דוקא בגיטין קיימא לן כשמואל בדיני דפליג לקמן (שם) אדבר וקאמר אף בשאר שטרות ועוד בפ' זה בורר (סנהדרין דף כח:) גבי מתנתא דהוו חתימי עלה תרי גיסי קאמר רב יוסף זיל אקנייה בעדי מסירה כר' אלעזר ופריך ליה אביי והאמר ר' אבא מודה ר' אלעזר במזויף מתוכו שהוא פסול משמע דרב יוסף ואביי דהוו בתראי סברי כר' אלעזר ובפירקין נמי אמר ר' אבא האי שטרא פרסאה דמסירה ניהליה באפי סהדי ישראל מגבינן ביה מבני חרי **ולפיכך צריך ליזהר שיהיו עדי מסירה בשעת נתינת הגט דאינהו כרתי דאי ליכא שם עדי מסירה אינה מגורשת אף על גב דאיכא עדי חתימה** ולא מהני עדי חתימה אלא שאם ימותו עדי מסירה או ילכו להם למדינת הים שתינשא ע"י עדי חתימה דמסתמא בהכשר נעשה.

הרי"ף חולק על התוס', שהלכה כרבי אלעזר בגיטין אבל לא בשטרות. כלומר, רק בגיטין צריך שיהיו עדי המסירה להיות בשעת נתינת הגט, ואין עדי החתימה מועילים. משום שהגירושין יחולו רק ע"י עדי המסירה.

הייחוד של עדי מסירה הוא שדבר נתינת הגירושין מתפרסם במהרה. רבי אלעזר סובר שעדי המסירה הם כורתים את הקשר בין האיש והאשה, ולא עדי החתימה. מדרבנן יש צורך בעדי חתימה משום תיקון עולם, אך לא כדבר הכורת בין איש לאשתו. ויש לעיין בעומק הדברים.

כידוע מסכת גיטין קודמת למסכת קידושין, ובטעם הדבר אומר הרמב"ם כך (הקדמה למשנה):

אם כן תהיה לפני גטין כדי שיהיה הסדר קדושין ואח"כ גטין אחריה! התשובה, שעשה כן חיקוי לסדר הכתוב שדיבר בגירושין לפני הקידושין, והוא אמרו יתעלה "וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר", וממה שנ' והיתה לאיש אחר למדנו דרך מדרכי הקדושין כמו שנתבאר מקיש הויה ליציאה.

כלומר, קידושי אשה בשטר נלמדים מגט, ע"כ הגט קודם לשטר הקידושין. ובסוד הדברים, התורה אומרת שאחרי שהאשה מקבלת שטר גט, יש היקש לשטר אחר "ויצאה והיתה לאיש אחר". התורה מדגישה שהאשה לא תשאר לבדה, אלא כל מהות הגירושין הוא תחילת חיים מתוקנים. ע"כ תפקיד השטר הוא פרסום ועדי המסירה הוא פרסום, לומר לעולם שיש אשה שצריכה זיווג.

נראה לענ"ד שהלכה כרבי אלעזר בגיטין, מפני שר"א חושב על הגט מתוך מערכת כללית של "גירושין וקידושין". היכולת של עדי המסירה לכוות את הקשר הוא מפני שיש צורך לפרסם את הדבר בשביל תיקון גדול יותר.

עפ"י התוס' גם בשאר שטרות יש צורך בפרסום וזה נלמד מגיטין. אך לפי הרי"ף, ישנה ייחודיות דווקא לגט, אך בשאר שטרות אין חשיבות של פרסום, ע"כ הלכה כר"א רק בגיטין ולא בשאר שטרות.